

Wykonywanie pracy zarobkowej a prawo do zasiłku chorobowego w polskim i niemieckim prawie ubezpieczeń społecznych¹

1. Wstęp

Przedmiotem niniejszego opracowania jest omówienie podobieństw i różnic występujących w polskim i niemieckim prawie ubezpieczenia społecznego w zakresie możliwości jednoczesnego wykonywania pracy zarobkowej i pobierania zasiłku chorobowego². Ma ono zatem charakter prawnoporównawczy i bazuje na analizie stosownych przepisów prawa z wykorzystaniem metody dogmatycznej. Wybór takiego tematu do Księgi Jubileuszowej Pana Profesora Herberta Szurgacza determinowany był zainteresowaniami naukowymi Dostojnego Jubilata, do których zaliczyć można szeroko rozumiane polskie i niemieckie prawo socjalne, w tym również w aspektach prawnoporównawczych. Nie bez znaczenia pozostał także wpływ Pana Profesora na rozwój moich własnych zainteresowań badawczych, w tym przede wszystkim wsparcie Pana Profesora przy podejmowaniu tematyki wymagającej zgłębienia zagadnień prawa niemieckiego, za które jestem Panu Profesorowi niezmiernie wdzięczny.

2. Zasiłek chorobowy z ubezpieczenia społecznego (chorobowego) – krótka charakterystyka świadczenia i chronionego nim ryzyka

Zasiłek chorobowy (niem. *Krankengeld*) w systemie prawa ubezpieczeń społecznych, zarówno polskim, jak i niemieckim, jest świadczeniem w ramach ubezpieczenia chorobowego³. Wymaga jednak zaznaczenia, że w systemach tych samo

---

¹ Tekst powstał w ramach stypendium Fundacji im. Alexandra von Humboldta *Humboldt Research Fellowship for Postdoctoral Researchers*, uzyskanego przez Autora przy ogromnym wsparciu Jubilata.

² Inne aspekty polskich i niemieckich regulacji dotyczące zasiłku chorobowego zob. A. Przybyłowicz, *Co kształtuje prawo do zasiłku chorobowego w polskim i niemieckim ubezpieczeniu chorobowym? Wybrane zagadnienia*, Acta Universitatis Wratislaviensis no 3996, „Przegląd Prawa i Administracji” 2020, t. CXXIII, s. 43-59.

³ Precyzyjniej rzecz ujmując, w Polsce jest to ubezpieczenie w razie choroby i macierzyństwa.

pojęcie ubezpieczenia chorobowego ma inne znaczenie. Niemieckie ubezpieczenie chorobowe (niem. *Krankenversicherung*) dzieli się na ustawowe ubezpieczenie chorobowe (*gesetzliche Krankenversicherung*, określane jako GKV⁴) oraz prywatne ubezpieczenie chorobowe (*private Krankenversicherung*, określane jako PKV). Ubezpieczenie to obejmuje swym zakresem świadczenia opieki zdrowotnej w razie stanu chorobowego, a zatem świadczenia udzielane w naturze (rzeczowe i w formie usług) – niezależnie od tego, czy choroba dotknęła ubezpieczonego wykonującego jakąś pracę zarobkową. Drugi rodzaj świadczeń to świadczenia pieniężne dla tych ubezpieczonych, u których choroba skutkuje niezdolnością do pracy, tzn. uniemożliwia im wykonywanie pracy zarobkowej, przede wszystkim zasiłek chorobowy (niem. *Krankengeld*)⁵. Tym samym obejmuje ono ochroną ryzyko socjalne⁶ choroby rozumianej jako niezdrowie/brak zdrowia (określane tak w polskiej literaturze, m.in. J. Jończyk⁷) oraz ryzyko czasowej niezdolności do pracy z powodu choroby⁸. W polskim systemie prawa socjalnego ubezpieczenie chorobowe zapewnia tylko świadczenia pieniężne, a zatem obejmuje ono ochroną jedynie te sytuacje, kiedy stan niezdrowia przekłada się na niemożność wykonywania pracy zarobkowej. Świadczenia opieki zdrowotnej, mające na celu przede wszystkim przywrócenie zdrowia, zapewnia z kolei ubezpieczenie zdrowotne, uregulowane w ustawie z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych⁹, które z formalnego punktu widzenia nie należy do ubezpieczeń społecznych¹⁰.

Zasadne jest zatem twierdzenie, że zarówno w Polsce, jak i w Niemczech ryzykiem objętym ochroną poprzez zasiłek chorobowy nie jest sama choroba, będąca w istocie jedynie przyczyną ryzyka socjalnego, którym jest właśnie niezdolność do pracy, czyli ekonomiczny skutek choroby¹¹. Przyjmuję zatem, że treścią

⁴ Uregulowane w V księdze niemieckiego kodeksu socjalnego (*das Fünfte Buch Sozialgesetzbuch – Gesetzliche Krankenversicherung*, Artikel 1 des Gesetzes vom 20. Dezember 1988, BGBl. I S. 2477, 2482 ze zm.), https://www.gesetze-im-internet.de/sgb_5/ [dostęp: 29.04.2021] – dalej jako SGB V.

⁵ R. Waltermann, *Sozialrecht*, Heidelberg 2018, s. 91; S. Muckel, *Sozialrecht*, München 2007, s. 146.

⁶ Szeroko na temat pojęcia ryzyka socjalnego zob. K. Roszewska, *Ryzyko niezdolności do pracy*, Warszawa 2018, s. 25-54.

⁷ J. Jończyk, *Prawo zabezpieczenia społecznego*, Kraków 2001, s. 18.

⁸ I. Jędrasik-Jankowska, *Pojęcia i konstrukcje prawne ubezpieczenia społecznego*, Warszawa 2016, s. 210-211. Autorka ta podkreśla, że poprzez dodanie przymiotnika „czasowa/przejściowa” możliwe jest odróżnienie omawianego ryzyka od niezdolności do pracy w rozumieniu przepisów ubezpieczenia rentowego. Ustawodawca w ustawie z dn. 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (t.j. Dz. U. 2020 r. poz. 870 ze zm., dalej jako ustawa zasiłkowa) posługuje się pojęciem „niezdolności do pracy z powodu choroby”, a cytowany wyżej J. Jończyk określa omawiane ryzyko jako „ryzyko niezdolności świadczenia pracy lub prowadzenia działalności” (J. Jończyk, *op. cit.*, s. 17).

⁹ Tj. Dz. U. z 2019 r. poz. 1373 ze zm.

¹⁰ Nie jest wskazane jako rodzaj ubezpieczenia społecznego w art. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz. U. 2019 r. poz. 300 ze zm., dalej jako ustawa systemowa).

¹¹ K. Ryś, *Wybrane problemy ubezpieczenia społecznego z tytułu niezdolności do pracy z powodu choroby*, „Ubezpieczenia Społeczne. Teoria i Praktyka” 2017, nr 3, s. 79; zob. tej szerzej na temat A. Napiórkowska, *Ryzyko w ubezpieczeniu społecznym*, „Państwo i Prawo” 2012, nr 12, s. 63-64.

przedmiotowego ryzyka jest niezdolność do pracy wskutek choroby pociągająca za sobą utratę zarobku¹². Istota zasiłku chorobowego, zarówno w Polsce, jak i w Niemczech, polega zaś na tym, że ma on zastąpić (zazwyczaj jedynie częściowo¹³) zarobki nieuzyskane przez ubezpieczonego z powodu występującego u niego niezdrówia¹⁴. Mając to na uwadze, wydaje się wręcz oczywiste, że wykonywanie pracy zarobkowej w okresie niezdolności do pracy z powodu choroby (tj. w okresie zwolnienia lekarskiego) i pozyskiwanie z tego tytułu zarobków wykluczać musi automatycznie prawo do zasiłku. Skoro ubezpieczony, mimo występującej choroby, wykonuje pracę zarobkową, oznaczać to powinno, że nie powoduje ona niemożności wykonywania pracy, a tym samym nie można mówić w ogóle o ziszczeniu się ryzyka socjalnego w przyjętym wyżej rozumieniu¹⁵. *Prima facie* pobieranie zasiłku chorobowego i jednoczesne wykonywanie pracy zarobkowej w okresie zwolnienia lekarskiego powinno zatem być niedopuszczalne.

3. Możliwość jednoczesnego pobierania zasiłku chorobowego i wykonywania pracy zarobkowej – regulacje polskie

Ustawa zasiłkowa wprost odnosi się do kwestii wykonywania w okresie zwolnienia lekarskiego pracy zarobkowej. Zgodnie z art. 17 ust. 1 te same ustawy ubezpieczony wykonujący w okresie orzeczonej niezdolności do pracy pracę zarobkową lub wykorzystujący zwolnienie od pracy w sposób niezgodny z celem tego zwolnienia traci prawo do zasiłku chorobowego za cały okres tego zwolnienia. Wyraźnie widać więc, że ustawodawca w tym zakresie ściśle wiąże prawo do zasiłku chorobowego z faktycznym wystąpieniem ryzyka socjalnego. Wykonywanie jakiegokolwiek pracy zarobkowej wyłącza możliwość pobierania zasiłku chorobowego za okres danego zwolnienia lekarskiego. Należy przy tym zauważyć, że zasadniczo ubezpieczony nie będzie wówczas odczuwał ekonomicznych skutków swej choroby, gdyż wykonując daną pracę zarobkową, będzie uzyskiwał z tego tytułu wynagrodzenie. Zgodnie z przepisami prawa pracy, za pracę wykonaną przysługuje bowiem wynagrodzenie. Jeśli zaś ubezpieczony wykonuje pracę zarobkową na podstawie niepracowniczego tytułu ubezpieczenia (np. umowy cywilnoprawnej),

¹² Zob. W. Szubert, *Ubezpieczenia społeczne. Zarys systemu*, Warszawa 1987, s. 90; J. Piotrowski, *Zabezpieczenie społeczne. Problematyka i metody*, Warszawa 1966, s. 96-97.

¹³ Zob. też J. Jończyk, *op. cit.*, s. 203, 205.

¹⁴ I. Jędrasik-Jankowska, *Zasiłek chorobowy jako świadczenie w razie czasowej niezdolności do pracy*, [w:] U. Jackowiak, R. Ziółkowska (red.), *Ryzyko niezdolności do pracy w zabezpieczeniu społecznym*, Gdańsk 2006, s. 7; w literaturze niemieckiej przykładowo W. Fichte, [w:] A. Erlenkämper, W. Fichte (Hrsg.), *Sozialrecht. Allgemeine Rechtsgrundlagen. Sozialgesetzbücher und sonstige Sozialgesetze. Verfahrensrecht*, Köln-Berlin-Bonn-München 2003, s. 311 czy H. Sodan, *Handbuch des Krankenversicherungsrechts*, München 2014, s. 291.

¹⁵ R. Babińska-Górecka, *Wykonywanie pracy zarobkowej jako przesłanka utraty prawa do zasiłku chorobowego (uwagi na tle art. 17 ustawy chorobowej)*, „Z Zagadnień Zabezpieczenia Społecznego” 2014, nr 6, s. 9.

to wykonywanie tej umowy będzie również skutkowało powstaniem prawa do umówionego wynagrodzenia. Reguła ta jest trafna i sprawdza się wówczas, gdy ubezpieczony wykonuje tylko jedną działalność zarobkową.

W obecnych realiach wielu ubezpieczonych wykonuje jednak jednocześnie kilka rodzajów pracy zarobkowej, mogących stanowić jednocześnie tytuły ubezpieczenia społecznego¹⁶. Pojawia się zatem pytanie, czy taki ubezpieczony może pobierać zasiłek z powodu niezdolności do pracy stanowiącej pierwszy tytuł ubezpieczenia, a jednocześnie wykonywać drugą pracę (drugi tytuł ubezpieczenia)? W praktyce Zakład Ubezpieczeń Społecznych przyjmuje, że nie jest dozwolone wykonywanie jakiegokolwiek pracy, nie tylko tej, która stanowi tytuł ubezpieczenia i w której wystawione zwolnienie lekarskie usprawiedliwia nieobecność w pracy. Oznacza to, że w przypadku posiadania kilku tytułów ubezpieczenia (np. pozostawanie w dwóch stosunkach pracy) ubezpieczony zmuszony jest powstrzymać się od wykonywania wszystkich swych zajęć zarobkowych, pod rygorem utraty prawa do zasiłku. Nie jest zatem możliwe pobieranie zasiłku chorobowego z tytułu powstrzymywania się od wykonywania jednej pracy i wykonywanie jednocześnie drugiej pracy, wykonywaniu której nie przeszkadza stwierdzona choroba¹⁷ (np. utrata głosu uniemożliwia pracę nauczycielowi akademickiemu, ale jeśli jest on jednocześnie radcą prawnym czy adwokatem, schorzenie to nie musi w każdym przypadku uniemożliwiać wykonywanie obowiązków w drugiej pracy). W literaturze podkreśla się, że taka interpretacja nie jest prawidłowa i należałoby odrębnie oceniać wpływ danej choroby na możliwość wykonywania każdej z prac stanowiących tytuł ubezpieczenia¹⁸. Osobiście pogląd ten w pełni aprobuję. Nie znajduje on jednak odzwierciedlenia w praktyce stosowania prawa¹⁹. Należy również podkreślić, że proponowana w doktrynie interpretacja byłaby korzystna dla samego Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. W przypadku dwóch tytułów ubezpieczenia chorobowego pozwalałaby ona na równoległe pobieranie zasiłku i wynagrodzenia, podczas gdy dotychczasowa praktyka organu rentowego i sądów skutkuje koniecznością wypłacania dwóch zasiłków, choć niejednokrotnie dana choroba wcale nie powoduje niezdolności do drugiej pracy (czyli w odniesieniu do jednej z prac nie zrealizowało się ryzyko socjalne).

Warto też w tym miejscu zauważyć, że zgodnie z art. 17 ust. 1 ustawy zasiłkowej nie ma znaczenia, czy ubezpieczony przez cały okres zwolnienia lekarskiego wykonywał pracę zarobkową, czy też czynił to przez jeden dzień (a nawet kilka godzin). Przepis ten przewiduje sankcję w postaci utraty prawa do zasiłku za cały okres zwolnienia lekarskiego, co może budzić wątpliwości z punktu widzenia

¹⁶ A. Jabłoński, *Prawo do zasiłku chorobowego osoby wykonującej pracę w ramach kilku tytułów ubezpieczenia*, [w:] Z. Kubot, T. Kuczyński (red.), *Z zagadnień prawa pracy i prawa socjalnego. Księga jubileuszowa Profesora Herberta Szurgacza*, Warszawa 2011, s. 425.

¹⁷ R. Babińska-Górecka, *op. cit.*, s. 11.

¹⁸ Tak np. I. Jędrasik-Jankowska, *Pojęcia i konstrukcje...*, s. 345. W pełni aprobuję pogląd tej Autorki.

¹⁹ A. Jabłoński, *op. cit.*, s. 426-427 i powołane tam orzecznictwo; sam A. Jabłoński przychyliła się do restrykcyjnego stanowiska prezentowanego w judykaturze.

zasady proporcjonalności. W polskiej literaturze wskazuje się, że konsekwencją w takich sytuacjach powinno być nieprzysługiwanie prawa do zasiłku na podstawie art. 12 ust. 1 ustawy zasiłkowej (a zatem wyłącznie za okres, w którym ubezpieczony otrzymał wynagrodzenie)²⁰, jednakże w praktyce ZUS stosuje wówczas art. 17 ust. 1 ustawy zasiłkowej i pozbawia prawa do zasiłku za cały okres zwolnienia.

4. Możliwość jednoczesnego pobierania zasiłku chorobowego i wykonywania pracy zarobkowej – regulacje niemieckie

W Niemczech, podobnie jak w Polsce, zasiłek chorobowy rekompensuje (częściowo) utracony zarobek, a zatem przysługuje w sytuacji, gdy z powodu choroby pracownik nie może wykonywać pracy i w związku z tym uzyskiwać wynagrodzenia. Podstawowe znaczenie dla określenia treści tego ryzyka ma aspekt ekonomiczny. Potwierdzeniem tego są regulacje zawarte w §§ 49-50 SGB V. Przepisem analogicznym do art. 17 ust. 1 ustawy zasiłkowej jest § 49 ust. 1 pkt 1 SGB V, zgodnie z którym prawo do zasiłku chorobowego ulega zawieszeniu (podkreślenie – A.P.)²¹ tak długo, jak ubezpieczony otrzymuje podlegające oskładkowaniu wynagrodzenie za pracę lub z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej. Ustawodawca niemiecki nie odnosi się zatem do sytuacji wykonywania pracy, jak czyni to w art. 17 ustawy zasiłkowej polski ustawodawca, ale do tego, czy ubezpieczony uzyskuje w tym okresie wynagrodzenie. Chodzi przy tym o faktycznie wypłacone wynagrodzenie²², np. wynagrodzenie chorobowe czy wynagrodzenie za pracę w razie jej faktycznego wykonywania mimo stwierdzonej niezdolności do pracy. W przypadku niewypłacania przez pracodawcę wynagrodzenia chorobowego prawo do zasiłku nie ulega zawieszeniu, a w razie wypłacenia przez pracodawcę części wynagrodzenia prawo do zasiłku zawieszane jest tylko w odniesieniu do tej wypłaconej części²³. Użyte sformułowanie prowadzi do kolejnego wniosku, iż w razie wykonywania pracy (za którą otrzymuje on zgodnie z przepisami prawa pracy wynagrodzenie) w okresie zwolnienia lekarskiego ubezpieczony nie jest pozbawiany prawa do zasiłku za cały okres zwolnienia, ale jedynie za okres faktycznie przepracowany, za który uzyskał wynagrodzenie za pracę, co jest regulacją znacznie korzystniejszą dla ubezpieczonego niż

²⁰ I. Jędrasik-Jankowska, *Pojęcia i konstrukcje...*, s. 244.

²¹ Ustawodawca niemiecki posługuje się czasownikiem *ruhen*, które dosłownie tłumaczone oznacza „odpoczywać”, czy też „zostać wstrzymanym”. Tłumaczenie „zawieszać” wydaje się w tym przypadku najlepszym odpowiednikiem niemieckiego zwrotu w polskim języku prawnym.

²² A nie tylko powstanie roszczenia o wypłatę, tak J. Jousen, [w:] U. Becker, T. Kingreen (Hrsg.), *SGB V. Gesetzliche Krankenversicherung. Kommentar*, 7. Auflage, München 2020, komentarz do § 49 SGB V, Nb. 3, www.beck-online.beck.de [dostęp: 30.04.2021]. Oznacza to, że jeżeli niemiecki pracodawca wbrew przepisom nie wypłaca wynagrodzenia chorobowego, pracownik może uzyskać za ten okres zasiłek chorobowy. Polskie przepisy nie przewidują takiej możliwości, gdyż zachowanie prawa do wynagrodzenia (również chorobowego) stanowi negatywną przesłankę uzyskania prawa do zasiłku chorobowego (art. 12 ust. 1 ustawy zasiłkowej).

²³ J. Berchtold, *Krankengeld*, Baden-Baden 2004, s. 218.

art 17 ust. 1 ustawy zasiłkowej. Inna jest również sytuacja ubezpieczonych posiadających kilka tytułów ubezpieczenia. Przyjmuje się wówczas, że zawieszenie prawa do zasiłku dotyczy niezdolności do pracy wynikającej wyłącznie z tego tytułu ubezpieczenia, z którego miałyby być wypłacony zasiłek. W przypadku istniejących równoległe stosunków pracy (tytułów ubezpieczenia) pracownik może z jednego tytułu pobierać zasiłek, a z innego tytułu wynagrodzenie za wykonywaną pracę, o ile dana choroba skutkuje niezdolnością do pracy tylko w odniesieniu do jednej pracy²⁴. Ponieważ chodzi o oskładkowane wynagrodzenie, nie będzie powodować zawieszenia prawa do zasiłku uzyskanie prawa do określonych ryczałtów mających charakter zwrotu kosztów²⁵ – co w Polsce również bywa przez ZUS traktowane jako wykonywanie pracy zarobkowej skutkujące pozbawieniem prawa do zasiłku (np. ryczałty dla kuratorów społecznych).

Przyjęta w Niemczech konstrukcja bardziej odpowiada treści ryzyka socjalnego, bo pozbawia ubezpieczonego zasiłku tylko za okres, w którym rzeczywiście pracował i uzyskał wynagrodzenie, a nie za cały okres zwolnienia. Polska regulacja może pozbawić ubezpieczonego środków utrzymania, nawet gdy w okresie dłuższej niezdolności do pracy tylko przez krótki czas (np. jeden dzień) faktycznie wykonywał pracę, za którą uzyskał wynagrodzenie. Sankcja taka może być nieadekwatna do stopnia „winy” ubezpieczonego.

5. Podsumowanie

Powyższe rozważania prowadzą do wniosku, że w ustawodawstwie obu państw zasiłek chorobowy chroni socjalne ryzyko czasowej niezdolności do pracy z powodu choroby, w którym podstawowe znaczenie mają ekonomiczne skutki wystąpienia choroby. Zasadniczo zatem wykonywanie pracy zarobkowej (i uzyskiwanie z tego tytułu wynagrodzenia) w okresie zwolnienia lekarskiego wyklucza pobieranie zasiłku chorobowego, co znajduje wyraz w regulacjach prawnych obu państw. Rozwiązania przyjęte przez obu ustawodawców różnią się jednak istotnie w szczegółach.

Prawo niemieckie umożliwia równoległe uzyskiwanie wynagrodzenia i zasiłku chorobowego w przypadku kilku tytułów ubezpieczenia. Innymi słowy, ryzyko socjalne odnoszone jest do konkretnej pracy i choroba, która uniemożliwia wykonywanie tylko jednej z kilku prac, nie wyłącza możliwości wykonywania drugiej pracy i pobierania zasiłku z tytułu pierwszej. Takie rozwiązanie jest w mojej ocenie prawidłowe i lepiej odpowiada treści ryzyka czasowej niezdolności do

---

²⁴ Tak przykładowo S. Schifferdecker, [w:] A. Körner, S. Leitherer, V. Mutschler, C. Rolfs (Hrsg.), *Kasseler Kommentar Sozialversicherungsrecht*, Werkstand 112. EL September 2020, komentarz do § 44 SGB V, Nb. 60a-60b, www.beck-online.beck.de [dostęp: 30.04.2021] czy B. Tischler, [w:] C. Rolfs, R. Giesen, R. Kreikebohm, P. Udsching, *BeckOK Sozialrecht*, Beck Online 2021, 60. Edition, komentarz do § 49 SGB V, Nb 4, www.beck-online.beck.de [dostęp: 30.04.2021].

²⁵ B. Tischler, *op. cit.*, Nb 6.

pracy, które powinno być odnoszone indywidualnie do danej pracy. Choroba nie musi negatywnie wpływać na możliwość prowadzenia kilku różnych rodzajowo działalności zarobkowych. Tym samym to zindywidualizowane i skonkretyzowane ryzyko powinno być przesłanką świadczenia (może się okazać, że zarobki uzyskiwane z drugiej pracy stanowią wystarczające źródło utrzymania, co nie ma jednak wpływu na możliwość uzyskiwania zasiłku – mimo braku potrzeby przyzyszczenia się ryzyka przysługuje świadczenie, gdyż choroba powoduje uszczerbek w majątku). Warto zauważyć, że takie rozwiązanie lepiej chroni też wspólnotę ryzyka ubezpieczenia chorobowego. Pozwala bowiem pobierać jeden zasiłek chorobowy zamiast dwóch (z jednego tytułu ubezpieczenia zamiast dwóch), co stanowi mniejsze finansowe obciążenie tej wspólnoty. Polskie przepisy wymuszają natomiast na ubezpieczonych powstrzymywanie się od wykonywania każdej pracy w okresie zwolnienia lekarskiego i jeżeli oba tytuły stanowią tytuł ubezpieczenia chorobowego, obligują wspólnotę ryzyka do finansowania dwóch świadczeń, choć z medycznego punktu widzenia nie było potrzeby powstrzymywania się od wykonywania obu prac.

Istotna różnica polega też na tym, że w prawie polskim wykonywanie jakiegokolwiek pracy zarobkowej w okresie zwolnienia lekarskiego skutkuje sankcją w postaci pozbawienia prawa do zasiłku za cały okres zwolnienia lekarskiego, nawet jeśli praca ta byłaby wykonywana choćby przez jeden dzień dłuższego zwolnienia lekarskiego, a zatem incydentalnie. Jeśli jednak ubezpieczony pracę wykonał tylko jednego dnia, uzyska wynagrodzenie za jeden dzień, a za okres faktycznego powstrzymywania się od wykonywania pracy w okresie zwolnienia nie uzyska ani wynagrodzenia, ani zasiłku chorobowego. Niemiecki ustawodawca przyjął w tym zakresie bardziej korzystne dla ubezpieczonych rozwiązanie, zgodnie z którym wypłata zasiłku zostanie wstrzymana jedynie za ten okres, w którym ubezpieczony faktycznie wykonywał pracę, za którą to pracę uzyskał wynagrodzenie. W tym okresie bowiem prawo do zasiłku chorobowego jest zgodnie z § 49 ust. 1 pkt 1 SGB V zawieszane, ale zawieszenie to dotyczy wyłącznie tych okresów, za jakie ubezpieczony zachował prawo do wynagrodzenia.

Konkludując, niemieckie rozwiązania w omawianym zakresie wydają się bardziej przemyślane i lepiej odnoszą się do kategorii socjalnego ryzyka przejściowej niezdolności do pracy. Umożliwiają one ocenę wystąpienia tego ryzyka odrębnie w odniesieniu do każdego z tytułów ubezpieczenia, jeżeli ubezpieczony posiada więcej niż jeden tytuł ubezpieczenia, co pozwala chronić wspólnotę ryzyka przed wypłacaniem świadczeń, których wypłata nie jest niezbędna z uwagi na zachowaną zdolność do danej pracy mimo wystąpienia niezdolności do innej pracy.

Bibliografia

- Babińska-Górecka R., *Wykonywanie pracy zarobkowej jako przesłanka utraty prawa do zasiłku chorobowego (uwagi na tle art. 17 ustawy chorobowej)*, „Z Zagadnień Zabezpieczenia Społecznego” 2014, nr 6.
- Berchtold J., *Krankengeld*, Baden-Baden 2004.
- Fichte W., [w:] A. Erlenkämper, W. Fichte (Hrsg.), *Sozialrecht. Allgemeine Rechtsgrundlagen. Sozialgesetzbücher und sonstige Sozialgesetze. Verfahrensrecht*, Köln-Berlin-Bonn-München 2003.
- Jabłoński A., *Prawo do zasiłku chorobowego osoby wykonującej pracę w ramach kilku tytułów ubezpieczenia*, [w:] Z. Kubot, T. Kuczyński (red.), *Z zagadnień prawa pracy i prawa socjalnego. Księga jubileuszowa Profesora Herberta Szurgacza*, Warszawa 2011.
- Jędrasik-Jankowska I., *Pojęcia i konstrukcje prawne ubezpieczenia społecznego*, Warszawa 2016.
- Jędrasik-Jankowska I., *Zasiłek chorobowy jako świadczenie w razie czasowej niezdolności do pracy*, [w:] U. Jackowiak, R. Ziółkowska (red.), *Ryzyko niezdolności do pracy w zabezpieczeniu społecznym*, Gdańsk 2006.
- Jończyk J., *Prawo zabezpieczenia społecznego*, Kraków 2001.
- Joussen J., [w:] U. Becker, T. Kingreen (Hrsg.), *Fünftes Buch Sozialgesetzbuch. Gesetzliche Krankenversicherung. Kommentar*, 7. Auflage, München 2020.
- Muckel S., *Sozialrecht*, München 2007.
- Napiórkowska A., *Ryzyko w ubezpieczeniu społecznym*, „Państwo i Prawo” 2012, nr 12.
- Piotrowski J., *Zabezpieczenie społeczne. Problematyka i metody*, Warszawa 1966.
- Przybyłowicz A., *Co kształtuje prawo do zasiłku chorobowego w polskim i niemieckim ubezpieczeniu chorobowym? Wybrane zagadnienia*, *Acta Universitatis Wratislaviensis* no 3996, „Przegląd Prawa i Administracji” 2020, t. CXXIII.
- Roszevska K., *Ryzyko niezdolności do pracy*, Warszawa 2018.
- Ryś K., *Wybrane problemy ubezpieczenia społecznego z tytułu niezdolności do pracy z powodu choroby*, „Ubezpieczenia Społeczne. Teoria i Praktyka” 2017, nr 3.
- Schifferdecker S., [w:] A. Körner, S. Leitherer, V. Mutschler, C. Rolfs (Hrsg.), *Kasseler Kommentar Sozialversicherungsrecht*, Werkstand 112. EL September 2020.
- Sodan H., *Handbuch des Krankenversicherungsrechts*, München 2014.
- Szubert W., *Ubezpieczenia społeczne. Zarys systemu*, Warszawa 1987.
- Tischler B., [w:] C. Rolfs, R. Giesen, R. Kreikebohm, P. Udsching, *BeckOK Sozialrecht*, 60. Edition, Nb 4.
- Waltermann R., *Sozialrecht*, Heidelberg 2018.